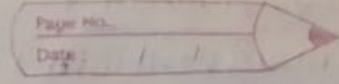

साहित्यम् ।शास्त्री

प्रश्न: → निम्नांकिते पदेषु छन्दालङ्कारनिर्णयं कुरुत ।

“ शिखा प्रदीपस्य सुवर्णपिञ्जरा
महीतले सन्धिमुखेन निर्गता ।
विभाति पर्यन्ततमः समावृता
सुवर्णरेखेव कषे निवेशिता ॥ ”

उत्तरम् →

यगणादिनिर्णयः →

शिखा प्रदीपस्य सुवर्णपिञ्जरा

। ऽ । ऽ ऽ । । ऽ । ऽ । ऽ

जगण तगण जगण रगण

पद्यस्य प्रत्येके चरणे द्वादशाक्षराः सन्ति ।
जगणादिनिर्णयं कृत्वा जायते मया यद्यत्र जगती छन्दस्य
भेदः वंशस्य छन्दः अस्ति । तल्लक्षणमस्ति →
“ जतौ तु वंशस्य मुदीरितं जरी । ”

अलङ्कारः → उपमा ।

“ सा चार्थमुपमानेदे । ”

उपमानम् → कषे निवेशिता सुवर्णरेखा ।

उपमेयः → प्रदीपस्य शिखा ।

उपमावाची शब्दः → इव ।

सा चार्थे → विभाति । अतएवात्र पूर्णोपमालङ्कारः

Handwritten signature
01-11-2020

डॉ० निर्मल कुमार झा (सं० प्राचार्यः)
रा० उ० यं० महावि० सुखसैना, पूर्णियाँ

01-11-2020

संस्कृतसामान्यम् ।

उपशास्त्री II

अनिवार्यप्रथमपत्रम् ।

Page No:

Date: / /

बहुव्रीहि समासै रूपसिद्धिः ।

पीताम्बरः

लौकिकविग्रहः → पीतानि अम्बराणि चस्य सः ।

अलौकिकविग्रहः → पीत जस् अम्बर जस् ।

अत्र षष्ठीविभक्त्यर्थे प्रथमान्तपदयोः

पीतस्य अम्बरस्य च बहुव्रीहिः समासः, 'अनेकमन्यपदार्थे'
सूत्रेण । पीत जस् अम्बर जस् ।

कृतद्धित समासाश्च सूत्रेण प्रातिपदिक संज्ञा ।

सुपोच्चातु प्रातिपदिकयोः सूत्रेण सुप् लोपः →

पीत अम्बर । अकः सवर्णे दीर्घः सूत्रेण दीर्घः →

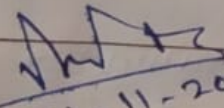
पीताम्बर । एकदेशविकृतमन्यवत् न्यायेन पुनः

प्रातिपदिक संज्ञा । स्वीजसमीट्० सूत्रेण सु →

पीताम्बर सु । ससजुषो रुः →

पीताम्बर र् । स्वरवसन्धोः विसर्जनीयस्य

सूत्रेण रुन्व विसर्गः → पीताम्बरः ।

01-11-2020

डॉ० निर्मल कुमार झा (सं प्राचार्यः)
रा० ३० सं० महावि० अरवसेना, पूर्णियाँ

संस्कृत सामान्यम् ।
अनिवार्य प्रथम पत्रम् ।

उपशास्त्री I

Page No.:

Date: / /

संस्कृतानुवादः ।

मेरे पत्रों की लिखा →	अहं पत्राणि अलिखम् ।
	अहं पत्राणि लिखितवान् ।
	अहं पत्राणि लिखितानि ।
	मया पत्राणि लिखितानि ।
सीता घर गई →	सीता गृहमगच्छत् ।
	सीता गृहं गता ।
	सीता गृहं गतवती ।
	सीतया गृहं गतम् ।
उसने वाण से साँप मारा →	सः वाणेन सर्पमहत ।
	सः वाणेन सर्पं हतः ।
	सः वाणेन सर्पं हतवान् ।
	तेन वाणेन सर्पः हतः ।
वे लोग फल खाते हैं →	ते फलानि खादन्ति ।
	तैः फलानि खाद्यन्ते ।
तुम कलम से लिखते हो →	त्वं कलमेन लिखसि ।
	त्वया कलमेन लिख्यते ।
तुम दोनों घर जाओगे →	युवां गृहं गमिष्यथः ।
	युवाभ्यां गृहं गन्तव्यम् ।
	युवाभ्यां गृहं गमनीयम् ।

डॉ० निर्मल कुमार झा (सं० प्राचार्यः)
रा० ३० सं० महावि० दुखसेना, पूर्णियाँ ।